

کوروش بزرگ (کوروش شناسی)

آشنایی با هفت آبان روز مردمی کوروش بزرگ

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی
انتشار: ۳ آبان ۱۳۹۵ ۹۰ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

آشنایی با روز کوروش بزرگ هفتم آبان روز بزرگداشت کوروش است که همه ساله ایرانیان بسیاری در چنین روزی به پاسارگاد می آیند. اما هفت آبان برطبق کدام منابع تاریخی به کوروش بزرگ باز میگردد؟ کتیبه ای در حفاری های بابل کشف شد که متعلق به نبونعید آخرین پادشاه بابل است. این کتیبه به علت آنکه به صورت یک تقویم نوشته شده است به «رویداد نامه نبونعید» معروف است. در این کتیبه که به خط میخی بابلی توسط بابلی ها نگارش شده است مبدا تاریخ سال به پادشاهی رسیدن نبونعید است و از آن سال در هر سال و ماه رویداد های مهم تا

آشنایی با روز کوروش بزرگ

هفتم آبان روز بزرگداشت کوروش است که همه ساله ایرانیان بسیاری در چنین روزی به پاسارگاد می آیند.

اما هفت آبان برطبق کدام منابع تاریخی به کوروش بزرگ باز میگردد؟

کتیبه ای در حفاری های بابل کشف شد که متعلق به نبونعید آخرین پادشاه بابل است. این کتیبه به علت آنکه به صورت یک تقویم نوشته شده است به «رویداد نامه نبونعید» معروف است. در این کتیبه که به خط میخی بابلی توسط بابلی ها نگارش شده است مبدأ تاریخ سال به پادشاهی رسیدن نبونعید است و از آن سال در هر سال و ماه رویداد های مهم تاریخی پیرامون پادشاه بابل و سرزمینش ویا سرزمین های اطراف ثبت شده است. رویداد نامه نبونعید سند بسیار ارزشمند و معتبری است که از تاریخ ورود کوروش به بابل به طور دقیق گزارش داده است. این که میگوییم دقیق به این معنا است که چنین واقعه ای را با ذکر سال و ماه و روز گزارش شده است.

چراکه ما تاریخ های زیادی از کوروش و سایر پادشاهان داریم مثلاً تاریخ سلطنت کوروش که برابر است با ۵۵۹ تا ۵۳۰ قبل از میلاد میباشد. (آسترونخ، ۱۳۷۹: ص ۱۵) یا تاریخ مرگ کوروش که همان پایان سلطنت اوست که برابر با ۵۳۰ قبل از میلاد است را در اختیار داریم. اما در این تواریخ از رخداد های مهم ما به طور دقیق روز و ماه چنین رخداد هایی را نمیدانیم و فقط سال آن برما مشخص است.

اینست که نوشته کتیبه «رویداد نامه نبونعید» از جهت ارائه تاریخ به صورت روز، ماه، سال بسیار ارزشمند بوده و میتوان گفت تنها تاریخ دقیق باقی مانده از کوروش بزرگ است.

در رویداد نامه نبونعید چه نگاشته شده است؟

سوالی که پاسخش را در میان ویرانه های شهر باستانی و پرشکوه بابل میابیم.

با حفاری های باستان شناسان در بابل کتیبه ای که به علت ساختار تقویم ماندنش به «رویداد نامه نبونئید» معروف گشت کشف شد. این رویداد نامه مثل هر تقویم یا رویداد نامه دیگر حاوی شرحی از رخداد های مهم تاریخی است . و این شرح ها را با ذکر تاریخ روز، ماه، سال در کتیبه آمده اند و سال آن را بر مبنای شروع پادشاهی نبونئید قرار داده بودند.

این کتیبه به علت ساختار تقویم ماندنش از نظر تاریخی بسیار ارزشمند است و حقایق گوناگونی را شرح میدهد. در قسمتی از این کتیبه به ورود کوروش به بابل اشاره شده است. بدین صورت که در کتیبه نوشته زیر را داریم:

سال هفدهم (۵۳۸-۵۳۹ پیش از میلاد): در ماه آرَخَسَمَنو (Arahsamnu= ماه هشتم) روز سوم (= هفتم آبان) کوروش به بابل آمد. شاخه های سبز در برابر او (= زیر پای او) گسترده شد. حالت «آشتی» در شهر برقرار شد. کوروش شاد باش ها به همه شهر ها در (سرزمین) بابل فرستاد. اوگبرو ، فرماندارش را به (نیابت) فرمانداری در (سرزمین) بابل گماشت. (ارفعی، ۱۳۸۹: ص ۱۴ و ۱۵)

بر اساس این کتیبه کوروش در سال هفدهم پادشاهی نبونئید در ماه آرَخَسَمَنو در روز سوم به بابل وارد میشود . که بر اساس ترجمه دکتر ارفعی (از روی نسخه انگلیسی اوپنهایم) مطابق با هفتم آبان ماه در تاریخ هجری خورشیدی میباشد.

نکته ای که باید بیان شود اینست که برخلاف پندار غلطی که در مورد این روز وجود دارد این تاریخ یعنی هفتم آبان ماه تاریخ فتح بابل توسط کوروش نیست، بلکه فتح بابل بر اساس همین رویداد نامه نبونئید در تاریخ ۲۰ مهر ماه با ورود بدون جنگ و پیکار سپاه کوروش به شهر بابل انجام گرفته است (ارفعی، ۱۳۸۹: ص ۱۴). درواقع از ۲۰ مهر ماه تا

۷ آبان ماه کوروش به شهر وارد نمیشود و روز هفتم آبان روز جشنی است به مناسبت ورود کوروش، چنانکه در متن میبینیم در چنین روزی بابلی ها با شاخه های سبز برگ درختان که بر زیر پا های کوروش می انداختند از او پذیرایی کردند و حالت دوستی و آشتی در شهر بابل نمایان شده و کوروش نیز به همین مناسبت شاد باش هایی به تمامی شهر های بابل میفرستد.

ورود کوروش به شهر بابل در، ورود فاتح به شهر مغلوب نیست چراکه مردم بابل بر اساس کتیبه «شعر گزارش نبونئید» از سیاست های نبونئید آخرین پادشاه بابل به ستوه آمده بودند و متحمل رنج ها و درد های بسیاری شدند که پادشاه خودکامه بابل برای آنان آورده بود. (ارفعی، ۱۳۸۹: ص ۱۶ تا ۲۵) موضوعی که علاوه بر این کتیبه در منشور کوروش بزرگ نیز منعکس شده است.

بنا بر این ورود کوروش به بابل همانند ورود یک ناجی به بابل است که رنج ها و درد های مردم بابل را تسکین میدهد و همچنین ورود کوروش به بابل همراه و همگام با فعالیت های عمرانی و رسیدگی به مردم بود که امپراتوری هخامنشی در سراسر قلمرو خویش در نظر داشت و این کار را ابتدا خود کوروش یعنی فاتح بابل آغاز کرد چنانکه در منشور کوروش میبینیم:

۲۵-۲۶: باشندگان درمانده در بابل را که (نبو-نائید) ایشان را به رغم خواست خدایان، یوغی داده شده بود نه درخور ایشان، درماندگی هایشان را چاره کردم و ایشان را از بیگاری برهانیدم. ۳۸ تا ۴۳: در استوار گردانیدن بنای دیوار «ایمگور-انلیل» باروی دفاعی بزرگ شهر بابل کوشیدم و دیوار کناره ای (ساخته از) آجر را بر کنار خندق شهر که (یکی از) شاهان پیشین [ساخته و] (بنایش را) به انجام نرسانیده [بود]، [بدانسان که] بر پیرامون [شهر (به تمامی) برنیامده بود]، آنچه را که هیچ یک از شاهان پیشین (با وجود) افراد به بیگاری گرفته شده [کشورشان] در بابل نساخته بودند،... از قیر [و آجر از نو دیگر بار بساختم و و بنایشان را] به انجام رسانیدم. دروازه های بزرگ وسیع بر آن ها بنهادم و در هایی از چوب سدر با پوششی از مفرغ، با آستانه ها و پاشنه هایی، از مس ریخته شده هر آن جایی که دروازه هایشان (یافت میشد) استوار گردانیدم. (ارفعی، ۱۳۸۹: ص ۵۱ و ۴۹)

در کوروشنامه گزنفون هم شاهد بار عام دادن کوروش در بابل برای رسیدگی به درخواست ها و مشکلات مردم هستیم. (کوروشنامه گزنفون کتاب ۷ بخش ۵ بند ۳۸ تا ۴۱)، در ادامه روشی که کوروش بنیان نهاده بود پادشاهی هخامنشی توانست مدت زیادی بر پهنه وسیعی از سرزمین ها حکومت کند و صلح و پیشرفت نصیب کشور های تحت فرمان پادشاهان هخامنشی گردد. چنانکه داندمایف در مورد کشور بابل که توسط کوروش بزرگ فتح شده بود مینویسد:

فرهنگ بابل باستان در طول دو سده تسلط پارس ها گسترش یافت. اختر شناسی ریاضی بابل تحت فرمانروایی هخامنشیان پیشرفت ویژه ای داشت. توفیقات آن از جمله بزرگ ترین پیشرفت های تاثیر گذار

تمدن باستان به شمار می‌رود. در همان دوران حقوق بابل به شکوفایی رسید. تحولات چشم‌گیری نیز در روابط اجتماعی-اقتصادی کشور روی داد. (داندمایف، ۱۳۹۱: ص ۹)

بر این اساس همانطور که پیش‌تر گفتیم ورود کوروش به بابل ورود یک فاتح زورمند به کشور مغلوب نبود بلکه مانند ورود یک ناجی برای مردم بابل نمایان شد و از همین رو است که مردم بابل در روز هفتم آبان جشنی برای خوش آمد گویی به کوروش ترتیب داده بودند.

این احتمال وجود دارد که منشور کوروش نیز در همین زمان نوشته و خوانده شده است.

ورود کوروش به بابل و سیاست‌های شگفت‌انگیز او زمینه‌ساز حوادث مهمی در تاریخ ایران و جهان است. و از این رو با توجه به آنکه این روز پیوند ناگسستنی با کوروش دارد به صورت مردمی به روز کوروش بزرگ نام گذاری شده است، و همه ساله ایرانیان بسیاری برای بزرگداشت کوروش به پاسارگاد سفر میکنند.

آیا روز هفتم آبان به عنوان یک روز جهانی در تقویم‌های جهانی ثبت شده است؟

اندیشه نادرستی که رواج پیدا کرده اینست که برخی می‌پندارند روز کوروش یعنی هفتم آبان یا ۲۹ اکتبر روز جهانی کوروش است و در تقویم‌ها نیز به همین نام معروف است.

اما روز کوروش در هیچ تقویم بین‌المللی ثبت نشده است و علتی واضح دارد و آن اینست که دولت ایران برای ثبت این روز در تقویم‌های جهانی درخواستی نداده است.

و این خود زنی و بی‌توجهی به شخصیت‌های ملی تاریخ ایران هیچ‌عجیب نیست چراکه حتی روز کوروش در تقویم ملی ایران نیز ثبت نشده است و این نشان‌دهنده بی‌میلی و بی‌توجهی به کوروش بزرگ در میان مسئولین کشور هست.

در زمینه ثبت ملی این روز از سوی ایران دوستان تلاش‌های بسیاری صورت گرفته است، به عنوان مثال در آبان ۱۳۹۴ نیز گروهی از دوست‌داران تاریخ در آن زمان با جمع‌آوری امضا از رئیس‌جمهور درخواست کردند تا روز هفتم آبان را به عنوان «روز کوروش» در تقویم ملی ثبت کند. (روزنامه جهان صنعت) و (اعتماد ملی ۶ آبان ۱۳۹۴)

در همین سال جناب آقای عیسی‌کشوری حقوق‌دان در مقاله‌ای در روزنامه قانون درخواست ثبت ملی روز کوروش را کردند. (قانون، ۷ آبان ۱۳۹۴)

بنیاد «دیدهبان یادگارهای فرهنگی و طبیعی ایران» نیز با نامه‌ای ضمن اعتراض به اقدامات عجیب مسئولین در رابطه با اجتماع دوستانه مردمی در کنار آرامگاه کوروش خواستار ثبت این روز به عنوان یک روز ملی در تقویم ایران شد. (روزنامه قانون به نقل از ایسنا. ۲۵ مهر ۱۳۹۵)

برای آنکه این روز به عنوان یک روز مهم در تقویم جهانی ثبت شود ابتدا باید این روز در تقویم ملی ایران به رسمیت

شناخته شود. تلاش برای ثبت این روز به گذشته ها باز میگردد و هر سال شاهد درخواست هایی از همین قبیل هستیم. در سال ۱۳۸۶ «کمیته نجات دشت پاسارگاد» طی نامه ای به آقای کوئیچیرو ماتسورا دبیرکل سازمان یونسکو پیشنهاد ثبت جهانی این روز را کردند که با توجه به نبود این روز در تقویم ملی ایران به آن توجهی نشد. (کمیته نجات دشت پاسارگاد ۱۷ اسفند ۱۳۸۶)

از این روست که بسیاری از مردم خواهان ثبت ملی این روز هستند. بی شک اجتماع رو به افزایش مردم هرساله در کنار آرامگاه کوروش در چنین روزی نشان دهنده درخواست قاطع ایشان از مقامات مربوط برای ثبت ملی این روز در تقویم ایران است.

اینست که **روز کوروش نه یک روز جهانی بلکه یک روز مردمی** است. ز کوروش در قلب های تک تک ایرانیان ثبت شده است و هر آنکس که توانایی رفتن به آرامگاه کوروش در این روز را داشته باشد برای بزرگداشت او به دیدار آرامگاه کوروش میرود.

کتاب نامه ها:

- ارفعی. عبد المجید (۱۳۸۹) فرمان کوروش بزرگ. چاپ مرکز دایرت المعارف اسلامی. تهران
- آستروناخ، دیوید (۱۳۷۹)، پاسارگاد گزارشی از کاوشهای انجام شده توسط موسسه مطالعات ایرانی بریتانیا. ترجمه دکتر حمید خطیب شهیدی
- داندمایف، محمد (۱۳۹۱) ایرانیان در بابل هخامنشی. ترجمه محمود جعفری دهقی، انتشارات ققنوس، تهران
- روزنامه جهان صنعت، (درخواست از رییس جمهور: هفتم آبان را به نام کوروش ثبت کنید)
- خبرگزاری اعتماد ملی ۶ آبان ۱۳۹۴ (درخواست از رییس جمهور برای نام گذاری رسمی هفتم آبان در تقویم به نام کوروش بزرگ)
- روزنامه قانون، ۷ آبان ۱۳۹۴ (پیشنهاد ثبت روز کوروش در تقویم رسمی کشور)
- روزنامه قانون به نقل از ایسنا. ۲۵ مهر ۱۳۹۵ (روز «کوروش» را در تقویم ثبت کنید)
- کمیته نجات دشت پاسارگاد ۱۷ اسفند ۱۳۸۶، (پیشنهاد به یونسکو برای به رسمیت شناختن روز ۲۹ اکتبر، به عنوان روز جهانی کوروش بزرگ)
- کوروشنامه گزنفون. ترجمه خشایار رخسانی

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «آشنایی با هفت آبان روز مردمی کوروش بزرگ»، پارسیان دژ، ۱۳۹۵.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<http://parsiandej.ir/articles/1868/pdf/آشنایی-با-هفت-آبان-روز-مردمی-کورش-بزرگ.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵